

Dwerggans

Zoals in Argus 2003-3 te lezen is, zie pagina hiernaast, is mede door het beschermen van enkele in Nederland gelegen overwinteringsgebieden het verdwijnen van deze zeldzame gans als Europese broedvogel voorkomen. Om deze gebieden afdoende beschermd te krijgen is een jarenlange juridische strijd gevoerd, die uiteindelijk door De Faunabescherming glansrijk is gewonnen. Alhoewel... de uitvoering had ook nog veel voeten in de aarde.

Uit Argus 2004-1:

De zaak 'dwerggans'

(...) Het ging hier om een zaak die niet was gericht tegen een provincie maar tegen het ministerie van LNV zelf en handelde over de Habitat- en de Vogelrichtlijn en de dwerggans. Volgens de Europese richtlijnen is Nederland verplicht de voor de zeldzame en sterk bedreigde dwergganzen belangrijkste verblijfplaatsen aan te wijzen als Speciale Beschermingszones. Ons land heeft dat niet gedaan voor de ooievaar en de dwerggans, omdat ze vindt dat die vogels allemaal afkomstig zijn van in gevangenschap gefokte dieren. Het ministerie weet zich daarbij gesteund door de ganzendeskundigen van Alterra. Daarmee zouden de dwergganzen niet beschermwaardig zijn [...].

Inmiddels heeft de Raad van State ons in alle opzichten gelijk gegeven. In ieder geval juridisch zijn de in Nederland voorkomende dwergganzen allemaal echte dwergganzen, volledig vrij en in het wild levend en in geen enkel opzicht verschillend van andere dwergganzen. Nederland is verplicht voor deze soort Habitatrichtlijn-gebieden aan te wijzen, waarin bijvoorbeeld nooit geschoten mag worden als de kans bestaat dat deze vogels daar aanwezig zijn. Dat is van september tot eind maart en dat was nou ook precies onze bedoeling.

Raad van State dwingt bescherming af

Maar het was tegen het zere been van provincie en ministerie. Een tussentijdse aanpassing van de status van een soort en de tussentijdse aanpassing van de speciale beschermingszones betekenden een voor hen zeer ongewenst precedent. De Raad van State maakte deze overheden echter heel erg duidelijk, dat zij het hoogste rechtscollege zijn in Nederland en dat er dus niet te ontkomen zou zijn aan de uitvoering van hun beslissing. Maar toch, het zou nog 6 jaar duren, alvorens we echt min of meer tevreden waren. De provincie en Natuurmonumenten, eigenaar van het belangrijkste deel van het gebied, hadden plotseling plannen gemaakt om de bovenlaag van de natte weilanden af te graven, in het belang van brakwatervegetatie. Maar niet in het belang van de dwergganzen. Nog tijdens de bezwaarperiode begon het werk al. En de provincie weigerde effectief te handhaven op het illegaal en opzettelijk verstoren door boeren van de ganzen. Uiteindelijk werd afgesproken dat alleen langs slootkanten en bij boerderijen grond zou worden afgegraven.¹ De opzettelijke verstoring door boeren gaat echter tot op de dag van vandaag door, ondanks de onvoorwaardelijke bescherming van de dwerggans, zoals door de Raad van State werd afgedwongen.

¹ Voor links, zie faunabescherming.nl/argus2022-2

De dwergganzen van Anjum en van de Abtskolk

Van alle in Europa voorkomende ganzen is de dwergganzen ongetwijfeld de zeldzaamste én de meest bedreigde. Nog maar enkele decennia geleden overwinterden er in Hongarije en Roemenië vele honderden. Daar is vrijwel niets meer van over. In heel Scandinavië broeden nu naar schatting nog maar zo'n dertig paartjes.... Begin jaren tachtig is in Zweden een project gestart om de populatie dwergganzen te redden. Ja, door jagers.... De gedachte erachter was, dat de jonge dwergganzen zouden moeten leren naar veiliger overwinteringsgebieden te trekken dan Zuidoost-Europa. Naar Nederland bijvoorbeeld. Eieren van dwergganzen liet men in de oorspronkelijke broedgebieden in Zweden uitbroeden door brandganzen. Vervolgens vlogen de jonge ganzen met hun pleegouders mee naar de vooral in ons land gelegen overwinteringsgebieden. Het project had succes. In de loop der jaren zijn steeds grotere aantallen dwergganzen in ons land waar te nemen en daaronder bevinden zich ook veel exemplaren zonder kleureringen. Dat betekent dat de oorspronkelijke projectganzen er in slagen in het wild jongen voort te brengen en deze ook inderdaad naar ons land mee te nemen. In 2000 overleed de grote initiator van het project, Lambert von Essen, en was er bovendien enige twijfel ontstaan over de vraag of de vogels van de uit gevangenschap afkomstige eieren vogels wel gegarandeerd raszuiver zouden zijn. Het project stopte, maar de inmiddels in Zweden geïntroduceerde ganzen blijven het goed doen. Jaarlijks overwinteren nu tot zo'n zeventig vogels op de drie belangrijkste plaatsen in ons land: de omgeving van Anjum in Friesland, de Hoeksche Waard in Zuid-Holland en bij Petten in Noord-Holland. Dit laatste gebied is een paar jaar geleden aangekocht door Staatsbos-beheer, onder andere vanwege het feit dat het een belangrijk overwinteringsgebied voor ganzen is. En wat gebeurt er vervolgens? Staatsbosbeheer verhuurt de jacht in het gebied.... Alleen op hazen en wilde eenden, zeggen ze, die daar in het grasland echter nooit ook maar de minste schade kunnen toebrengen. Maar ook, omdat de jagers dan de overlast van

ganzen door verjaging kunnen bestrijden. Nog afgezien van het feit dat de Flora- en faunawet dat verbiedt, is het gebied daar nu juist voor aangekocht. Resultaat is nu, dat iedereen ontevreden is. Op de jagers na. Staatsbosbeheer heeft eigenlijk spijt maar de jagers hebben uiteraard geen enkele neiging vrijwillig hun net afgesloten contract weer op te zeggen. De boeren beklagen zich over het feit dat bij de jacht op hazen en wilde eenden nu duizenden ganzen uit het gebied van Staatsbosbeheer worden verjaagd. Met het risico dat ze bij hen neerstrijken. En de natuurliefhebbers. Zij dachten te kunnen genieten van de enorme aantallen vogels, maar die worden, vooral vanaf 15 oktober, steeds weer verjaagd en worden daardoor ook steeds schuwer. Niet zonder reden, want enkele jaren geleden werd er nog een geringe dwergganzen geschoten. Toen overleg met Staatsbosbeheer op niets was uitgelopen is de Faunabescherming een juridische procedure gestart. Nederland is in het kader van de Habitatrichtlijn verplicht belangrijke overwinteringsgebieden van zeldzame vogelsoorten als beschermd natuurgebied aan te wijzen. Daarvoor is nodig dat regelmatig 0,1% van Europese populatie van de dwergganzen in het gebied verblijft en dat wordt de laatste jaren gemakkelijk gehaald. En in een Habitatrichtlijngebied mag niet gejaagd worden. Zelfs de voorgenomen wetswijziging zal betekenen dat in dit geval de jacht niet verpacht mag worden. Onze klacht heeft bij het Ministerie van LNV geen gehoor gevonden. Het ministerie is niet van plan het gebied aan te wijzen, omdat ze vinden dat de Dwergganzen geen van nature in Nederland voorkomende soort is. Ze zouden allemaal afkomstig zijn van herintroductie en bovendien wellicht ook nog genetisch vervuild. Terwijl bekend is dat ieder jaar kleine aantallen naar ons land komen, ook al toen er van het hele project nog geen sprake was. En dat die genetische vervuiling alleen maar een vermoeden is: op geen enkele wijze zijn de projectganzen te onderscheiden van soortgenoten met uitsluitend wilde voorouders. Juridisch zijn ze allemaal gelijk en heeft het ministerie geen poot om op te staan. Althans, tot die conclusie zal de rechter hopelijk binnen afzien-

bare termijn komen. Vogelliefhebbers maken dan ook geen enkel verschil tussen dwergganzen van verschillende herkomst. En kunnen dat ook niet maken. Het is een spectaculaire soort, die niet eenvoudig tussen andere ganzen te ontdekken is. Over de opwinding die de dwergganzen bij vogelliefhebbers te weeg kan brengen, en over het wel en wee van de vogels in hun broedgebied, hun overwinteringsgebied en onderweg, is een bijzonder aardig boek verschenen: De dwergganzen van Anjum. Met heel veel tekeningen en aquarellen van Erik van Ommen en verhalen vol sfeer van ganzenkenner Gerard Ouweneel. Het enthousiasme voor deze bijzondere vogelsoort én voor het Zweedse project straalt van ieder bladzijde af. Het boek telt 112 pagina's, kost € 24,95 en is uitgegeven door de KNNV. Wrang is wel dat de mede-auteur van het voorwoord dezelfde is die het ministerie van LNV heeft geadviseerd alle dwergganzen in Nederland als niet-beschermwaardige, geïntroduceerde vogels te beschouwen. En het schieten op ganzen in beperkte mate weer toe te staan. Het boek zelf is één pleidooi om de laatste dwergganzen iedere mogelijke bescherming te bieden.

Harm Niesen

